

Årsrapport 2022

Vold og trusselhendelser mot ansatte

Innhold

Innledning.....	3
Definisjoner.....	3
System for innrapportering.....	4
Hendelser mot ansatte - statistikk.....	4
Nøkkeltall om hendelser mot ansatte.....	4
Tabell: Ansatte i Osloskolen som ble utsatt for vold og trusler, fordelt per år og totalt antall hendelser	5
Tabell: Antall vold- eller trusselhendelser enkeltansatte har rapportert å ha vært utsatt for i 2022	5
Tabell: Relativ andel av ansatte, som har vært usatt for vold og trusler i 2022, innenfor forskjellige stillingskategorier	5
Tabell: Utvikling i antall registrerte hendelser mot ansatte over en femårsperiode	6
Tabell: Hendelser mot ansatte i ordinær skole (som ikke arbeider i spesialskoler/spesialgrupper)	6
Tabell: Hendelser mot ansatte i grunnskolen fordelt på skoleslag (tall uten spesialgrupper/spesialskoler).....	6
Tabell: Hendelser mot ansatte i byomfattende spesialgrupper på grunnskolenivå og spesialgrupper i videregående skole (tilrettelagt opplæring)	6
Tabell: Hendelser mot ansatte i spesialskoler	7
HMS-arbeid i Utdanningsetaten.....	7
HMS-system for arbeid med risikovurdering, forebygging, håndtering og oppfølging	8

Innledning

Utdanningsetaten (UDE) utarbeider en årlig oversikt over hendelser knyttet til vold og trusler mot ansatte i Oslo skolen. Rapporten om vold og trusler mot ansatte er basert på ansattes egenrapportering i Oslo kommunes HR-system. Hensikten med rapporteringen er å sikre god oppfølging av ansatte og elever, oversikt over antall hendelser, samt iverksette forebyggende tiltak. Dette er en del av skolens egne HMS-system.

Det er viktig for Utdanningsetaten at ansatte som har opplevd vold og trusler rapporterer det, og at alle ansatte får støtte når de har kommet i situasjoner der de har blitt utsatt for vold og trusler om vold. Ansatte oppfordres til å rapportere om slike hendelser.

Under pandemien gikk antall rapporterte hendelser ned. Tallene for 2022 viser at antallet nå er tilbake på omtrent samme nivå som før pandemien. I 2022 var det 1654 ansatte som rapporterte om en form for vold eller trusler. Sammenlignet var det i 2021 1176 ansatte som rapporterte om det samme. Det er totalt registrert 4964 vold- og trusselhendelser mot ansatte i Utdanningsetaten i 2022, sammenlignet med 3576 hendelser i 2021. Dette er en økning på 1388 hendelser fra 2021. Nivået på registrerte hendelser er nå omtrent tilsvarende som før pandemien i 2019 (4840 hendelser). I 2022 ble 2434 hendelser rapportert av ansatte i grunnskolene (ikke inkludert spesialskoler/spesialgrupper). Av de 4964 hendelsene ble 2388 hendelser rapportert på spesialskoler og i spesialgrupper/tilrettelagt opplæring, samt 120 hendelser på videregående skoler og 5 hendelser i voksenopplæringen.

Av alle de innmeldte hendelsene ble 17 meldt til Arbeidstilsynet i 2022 (melde ulykke til Arbeidstilsynet). Av alle de innmeldte hendelsene i 2022 ble 29 hendelser politianmeldt.

Antall skoler som registrerte en eller flere hendelser mot ansatte var på 152 i 2022. Dette er en økning fra tidligere år da det i 2021 var 134 skoler og i 2020 var 135 skoler som hadde registrert en eller flere hendelser mot ansatte.

Det er den ansatte selv som gjør vurdering av alvorlighetsgraden i HR-systemet. Alvorlighetsgraden av hendelsen blir vurdert av den utsatte, og er en subjektiv vurdering av hvordan hendelsen opplevdes. Dette er viktig informasjon til nærmeste leder om behov den ansatte kan ha for oppfølging.

Definisjoner

Arbeidstilsynet definerer vold og trusler som:

«Vold og trusler» er hendelser hvor arbeidstakere blir fysisk eller verbalt angrepet i situasjoner som har forbindelse med deres arbeid, og som innebærer en åpenlys eller antydning trussel mot deres sikkerhet, helse eller velvære.

«Trusler» er verbale angrep eller handlinger som tar sikte på å skade eller skremme en person.

«Vold» er enhver handling som har til hensikt å føre til fysisk eller psykisk skade på person. Det inkluderer også hendelser der den som skader en annen person ikke er klar over eller vurderer konsekvensene av handlingen sin – for eksempel på grunn av rus, psykisk/somatisk sykdom, mental og emosjonell tilstand eller liknende.

«Til hensikt» i denne definisjonen er brukt for å skille handlingen fra rene uhell som også kan føre til liknende skader. Det kan også defineres som vold når arbeidstakere opplever utagerende handlinger hvor det utøves stort skadeverk på inventar og utstyr.»¹

Hendelser som skal meldes til Arbeidstilsynet, skal meldes etter definisjonen «Alvorlig skade» (det vil si enhver skade, fysisk eller psykisk, som medfører varig eller lengre tids arbeidsudyktighet.)

System for innrapportering

Rapporten er produsert i henhold til følgende krav og føringer:

- Arbeidsmiljøloven § 3-1 og 5-1 krever at virksomheten har et system for forebygging, oppfølging og registrering av vold og trusler
- Opplæringsloven § 9 A-3 krever at virksomheten har et systematisk arbeid for å fremme helse, miljø og trygghet for elevene
- Sentralt AMU i Oslo kommune krever at etaten har et system for oppfølging og rapportering av vold og trusler

Utdanningsetatens rapport om vold og trusler mot ansatte er basert på skolenes innrapportering i Oslo kommunes HR-system. Den som har blitt utsatt for vold eller trusler skal selv vurdere alvorlighetsgraden.

Innrapporterte tall for ansatte er delt i tre kategorier på bakgrunn av HR-systemets inndeling:

- Lite alvorlige hendelser
- Alvorlige hendelser
- Svært alvorlige hendelser

Det er den ansatte selv som vurderer alvorlighetsgraden, og dette er en subjektiv vurdering av hvordan hendelsen opplevdes.

Hendelser mot ansatte - statistikk

Denne oversikten gir ikke en analyse av de bakenforliggende årsaker. Innrapporterte hendelser er delt i fire deler:

- Hendelser mot ansatte i ordinære skoler
- Hendelser mot ansatte byomfattende spesialgrupper på grunnskolenivå og spesialgrupper i videregående skole (tilrettelagt opplæring)
- Hendelser mot ansatte i spesialskoler

Nøkkeltall om hendelser mot ansatte

- På ordinære skoler er det vanligvis 1-3 elever som står for de fleste hendelsene
- De fleste av elevene som er involvert er i alderen 6-12 år
- Av alle de innmeldte hendelsene ble 17 meldt til Arbeidstilsynet
- Av alle de innmeldte hendelsene ble 29 politianmeldt

¹ <https://www.arbeidstilsynet.no/tema/vold-og-trusler/>

Tabell: Ansatte i Osloskolen som ble utsatt for vold og trusler, fordelt per år og totalt antall hendelser

År	Antall ansatte	Antall hendelser
2018	1383	4071
2019	1629	4840
2020	1177	3099
2021	1176	3576
2022	1654	4964

Kommentar: Tabellen viser en økning i antall ansatte som meldte fra om vold eller trusler fra forrige år, med en økning i antall registrerte hendelser. Registrerte hendelser er tilsvarende som før pandemien.

Tabell: Antall vold- eller trusselhendelser enkeltansatte har rapportert å ha vært utsatt for i 2022

Antall hendelser	Antall ansatte
1 hendelse	922
2-5 hendelser	550
6-10 hendelser	110
11 eller flere hendelser	72

Kommentar: Totalt var det 17 851 ansatte i Utdanningsetaten i 2022, og av disse var det 1654 ansatte som rapporterte om vold eller trusler i løpet av 2022.

Tabell: Relativ andel av ansatte, som har vært utsatt for vold og trusler i 2022, innenfor forskjellige stillingskategorier

Stillingskategori	% utsatt for vold eller trusler av totalt for stillingskategorien
Pedagogisk stilling (stillingskoder som adjunkt, lektor, lærer mm.)	8 % av pedagogiske ansatte har rapportert om vold eller trusler
Assistent (stillingskoder som assistent, barne- og ungdomsarbeider, miljøarbeider, miljøterapeut, skole/Aks-assistent, skoleassistent mm.)	15 % av assistenter har rapportert om vold eller trusler
Skoleledelse (stillingskoder som assisterende rektor, avdelingsleder, rektor, rådgiver/sosiallærer, undervisningsinspektør)	5 % av skoleledelsen har rapportert om vold eller trusler
Andre stillinger (stillingskoder som kontorarbeidere, drift, helsearbeidere, baseledere, renhold mm.)	4 % av stillinger tilknyttet drift, faglig ledelse, kontor og helse har rapportert om vold eller trusler

Kommentar: Assistenten arbeider i tett oppfølging av enkelt elever som har behov for det.

Tabell: Utvikling i antall registrerte hendelser mot ansatte over en femårsperiode

	2018	2019	2020	2021	2022
Lite alvorlig	2327	2340	1792	2029	2467
Alvorlig	1299	1908	1018	1185	1961
Svært alvorlig	445	592	289	362	536

Kommentar: Det var en økning på 1388 registrerte hendelser fra 2021 til 2022. Økningen var på alle alvorlighetsgradene.

Tabell: Hendelser mot ansatte i ordinær skole (som ikke arbeider i spesialskoler/spesialgrupper)

Ordinære skoler	Lite alvorlig	Alvorlig	Svært alvorlig	Totalt - 2022	Totalt - 2021
Grunnskolegruppe 1	183	201	50	434	295
Grunnskolegruppe 2	133	269	68	470	378
Grunnskolegruppe 3	123	147	24	294	193
Grunnskolegruppe 4	119	95	51	265	161
Grunnskolegruppe 5	159	130	40	329	200
Grunnskolegruppe 6	308	233	109	650	386
Videregående skoler	67	44	9	120	22
Voksenopplæring	1	3	1	5	1
Andre	6	1	2	9	0

Kommentar: Tabellen viser fordelingen av hendelser på ordinære skoler i skolegruppene. Grunnskolegruppene er bestående av skoler i 2-3 bydeler på tvers av byen. Skolegruppene blir fulgt opp av hver sin skoledirektør.

Tabell: Hendelser mot ansatte i grunnskolen fordelt på skoleslag (tall uten spesialgrupper/spesialskoler)

	Lite alvorlig	Alvorlig	Svært alvorlig	Totalt
Barneskoler	769	769	265	1803
Barne- og ungdomsskoler	220	226	49	495
Ungdomsskoler	35	77	24	136

Kommentar: De fleste av elevene som er involvert er i alderen 6-12 år

Tabell: Hendelser mot ansatte i byomfattende spesialgrupper på grunnskolenivå og spesialgrupper i videregående skole (tilrettelagt opplæring)

	Lite alvorlig	Alvorlig	Svært alvorlig	Totalt – 2022	Totalt - 2021
Spesialgrupper i grunnskolen	317	269	94	680	518
Tilrettelagt VGS	51	31	21	103	24

Kommentar: Av de 4964 rapporterte hendelsene i 2022 ble 783 registrert i spesialgrupper/tilrettelagt opplæring. Spesialgrupper er byomfattende gruppe for elever som krever mer støtte og tilpasset opplæringstilbud.

Tabell: Hendelser mot ansatte i spesialskoler

	Lite alvorlig	Alvorlig	Svært alvorlig	Totalt – 2022	Totalt - 2021
Spesialskoler	1000	538	67	1605	1398

Kommentar: Av de 4964 rapporterte hendelsene i 2022 ble 1605 registrert i spesialskolene. Spesialskoler er byomfattende skoler for elever med store behov for omfattende fysisk og/eller spesialpedagogisk tilrettelegging.

HMS-arbeid i Utdanningsetaten

Opplæring av ansatte

E-læringsprogram for ansatte og ledere innen vold og trusler

UDE har utviklet et e-læringsprogram med flere kurs. Kurset for ledere ble gjort tilgjengelig i november 2021 i Oslo skolens kursportal, og kurset for ansatte ble gjort tilgjengelig våren 2022. Målet er at kursene vil gi økt kunnskap og forståelse for hva som kan føre til at vold og trusselsituasjoner oppstår og ansattes og leders viktige rolle for å bidra i det forebyggende arbeidet i møte med elevene, gi kompetanse på hvordan håndtere situasjoner når de oppstår og oppfølging i etterkant. Kursene skal være et verktøy i tillegg til arbeid skolene gjør på dette området.

Kurset for ledere

- Kurset skal gi støtte i det systematiske HMS-arbeidet og gi opplæring og trening i kartlegging og risikovurdering av vold og trusler, i samarbeid med AMU/MBU. Kurset gir opplæring i kartlegging, risikovurdering, handlingsplaner og tiltak, relatert til *Forskrift om utførelse av arbeid - kapittel 23A, Arbeid som kan medføre fare for å bli utsatt for vold og trussel om vold.*

Kurset for ansatte

- Ansattkurset skal gi en felles forståelse for hva som kan ligge til grunn for at elever har en atferd som utfordrer i skolen, konkrete verktøy å bruke i møte med elever, kjennskap til aktuelt lovverk og hvilke muligheter og begrensninger det medfører for skolens handlingsrom. Søkelys på økt bevissthet på hva som er viktig å foreta seg når atferd utfordrer, og det oppstår vold eller trussel situasjoner. Underveis i opplæringen er det refleksjon/øvelser og drøftingsoppgaver for felles læring i et personale.
- Kurset for ansatte har fem leksjoner som tar for seg ulike aspekter av temaet, som f.eks. traumeforståelse, fyringsmodellen, skolens handlingsrom mht. lovverk og er. Formen er en veksling mellom spillscener fra et klasserom, faglig forankring og stoppunkter for refleksjon.
- Det er laget forslag til gjennomføring, der skolen kan ta deler av kurset stykkevis gjennom året for å gjennomgå, bearbeide på tvers av skolen og bearbeide innad i teamet/avdelingen

Supplerende øvelser og trening i håndtering av vold og trusler til e-læringskursene

Basert på tidligere kursportefølje er det videreutviklet kurs som skal være supplerende til e-læringen (FMT-kurs - Forebygging mestring og tryggingstiltak), som skolene kan bestille etter behov.

HMS-system for arbeid med risikovurdering, forebygging, håndtering og oppfølging

Arbeidet mot vold og trusler mot ansatte inngår i etatens systematiske HMS arbeid. Det arbeides med forebygging, håndtering og oppfølging av uønskede hendelser. Sammen med skolene har vi som både arbeidsgiver og skoleeier et felles ansvar overfor våre ansatte og elever. I tillegg til skolens eget arbeid har man også samarbeidspartnere i bydelene, kommunen og gjennom statlige aktører.

Utdanningsetaten har sentrale HMS-prosedyrer og skolene har lokale tilpassede HMS-rutiner blant annen innen:

- Opplæring og prosedyrer for kartlegging og risikovurdering av elever og konkrete situasjoner
- Kartlegging og risikovurdering av arbeidsmiljø
- Kompetansetiltak for å forebygge voldshendelser og for å håndtere hendelser som oppstår
- Kompetansetiltak for å styrke skole- og klasseledelse for å sikre et bedre læringsmiljø for alle elever
- Rutiner for hvordan ansatte og elever som har vært utsatt for hendelser skal ivaretas

Utdanningsetaten har veiledningsteam og gir rådgivning:

- Særlig veiledning til skoler med mange hendelser
- Bistand og rådgivning ved konkrete hendelser på skolene
- Støtte fra bedriftshelsetjenesten gjennom debrifing for enkeltansatte eller systematisk i grupper, og rådgivning innen risikovurdering
- UDEs ressursgruppe aktiveres når skolen selv ikke har myndighet eller kompetanse til å løse alvorlig utagering – og voldshendelser